Kirjallinen kysymys KK 265/2019 vp

Heikki Vestman kok ym.

Kirjallinen kysymys Irakin kehitysavusta ja turvallisuusyhteistyön ehdollisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Hallitusohjelma herättää huolta siitä, missä määrin hallitus aikoo ryhtyä kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palautuksiin. Hallitusohjelmassa linjataan, että hallitus kehittää lainsäädäntöä ja soveltamiskäytäntöä sen edistämiseksi, että työllistyneet kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet voivat nykyistä joustavammin saada oleskeluluvan työn perusteella.

Vuonna 2015 Suomeen saapuneista noin 32 500 turvapaikanhakijasta irakilaisia oli noin 20 500. Heistä noin puolet sai kielteisen turvapaikkapäätöksen. Valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa (VNS 1/2019 vp) todetaan, että irakilaiset ovat edelleen suurin turvapaikanhakijaryhmä Suomessa. Tällä hetkellä Suomen turvapaikkajärjestelmässä on noin 4 200 irakilaista, joiden turvapaikkahakemuksen tai sitä koskevan valituksen käsittely on kesken. Vuonna 2018 Maahanmuuttovirasto teki yhteensä 2 712 turvapaikkapäätöstä, jotka koskivat Irakin kansalaisia. Näistä myönteisiä päätöksiä oli 1 094. Loput olivat joko kielteisiä tai käsittely raukesi.

Valtioneuvoston selonteossa on todettu, että palautuksia koskeva yhteistyö on osa Suomen kahdenvälisten suhteiden kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Palautuskysymyksistä käydään keskustelua sekä kahdenvälisesti että EU:n ja Irakin välisessä muuttoliikedialogissa. Suomen tavoitteena on paluu- ja palautusyhteistyötä helpottavat järjestelyt kielteisen lainvoimaisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden osalta. Suomen viranomaiset kannustavat nimenomaan vapaaehtoiseen paluuseen, jolloin palaajan onnistunutta paluuta pyritään tukemaan monin tavoin.

Selonteossa todetaan myös, että Irakin kohentunut turvallisuustilanne on mahdollistanut maan sisäisten pakolaisten kotiinpaluun. Palanneita on tähän mennessä noin 3,7 miljoonaa.

Selonteossa kerrotaan lisäksi, että Suomen kehitys- ja humanitaarinen apu Irakille rahallisesti laskettuna on ollut yhteensä noin 30,6 miljoonaa euroa vuosina 2014—2019. Suomi jatkaa tukeaan Irakille osana kansainvälistä yhteisöä.

Selonteossa todetaan, että suomalaisten antama koulutus ja neuvonantotoiminta Irakissa on parantanut koulutettavien joukkojen kykyä toimia kokonaisena yksikkönä ja kehittänyt kykyä selviytyä taistelutilanteessa sekä luonut perusteita hallita turvallisuustilanteita ja -alueita. Toukokuun 2019 alkuun mennessä suomalaiset ovat kouluttaneet yli 4 200 peshmerga- ja Irakin turvallisuusjoukkojen sotilasta.

Valmis
5.0

Kirjallinen kysymys KK 265/2019 vp

Ulkoasiainvaliokunta on mietinnössään (UaVM 4/2019 vp) korostanut Irakin omaa vastuuta maansa kehittämisestä ja kansalaisistaan. Valiokuntamietinnön mukaan kansainvälisen yhteisön mittavakin tuki Irakille jää tehottomaksi, ellei Irak itse ota suurinta roolia ja vastuuta maan kehittämisessä tavalla, jossa kaikki yhteiskuntaryhmät tasapuolisesti otetaan huomioon.

Suomi on siis tehnyt merkittävää työtä Irakissa kehitys- ja humanitaarisen avun kautta, rauhanturvaamisessa ja kriisinhallinnassa konfliktimaiden vakautumista edistämällä sekä terrorismin ehkäisyyn ja muuttoliikkeen juurisyihin vaikuttamalla. Irak ei ole kuitenkaan ollut kautta linjan riittävän halukas ottamaan takaisin kansalaisiaan, joilla ei ole Suomessa laillista lupaa oleskelulleen. Palautussopimusta Irakin kanssa ei ole Suomen yrityksistä huolimatta syntynyt.

On ensiarvoisen tärkeää, että ulkoministeriö edellyttäisi Irakilta vahvemmin kansainvälisten pelisääntöjen noudattamista. Palautuksista kieltäytyminen on ristiriidassa myös Irakin oman perustuslain kanssa.

Ongelmaan on kiinnittänyt huomiota myös valtiovarainvaliokunta talousarviomietinnöissään. Valiokuntamietinnössä (VaVM 28/2018 vp) todetaan mm.: "Suomelle on tärkeää, että kaikki laittomasti maassa oleskelevat henkilöt palaavat tai palautetaan mahdollisimman nopeasti kotimaahansa …" ja "Myös järjestelmän uskottavuuden kannalta henkilöiden palauttaminen lähtömaahan tulee saada toimimaan." Lisäksi mietinnössä todetaan, että "valiokunta pitää myönteisenä, että EU ja Irak ovat solmineet elokuussa 2018 voimaantulleen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen (Partnership and Cooperation Agreement, PCA). Sopimus velvoittaa ottamaan takaisin kansalaiset, jotka eivät täytä voimassa olevia edellytyksiä päästä toisen osapuolen alueelle tai oleskella siellä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että sopimus saadaan toimimaan myös käytännössä. Tilanteen hankaluutta kuvaa se, että palautukset Irakiin eivät ole tähän asti toimineet myöskään esimerkiksi Ruotsista, jolla on kahdenvälinen palautussopimus."

Suomen tulee ehdollistaa ja vastavuoroistaa yksin tai yhdessä muiden EU-maiden kanssa Irakiin kohdistuvan apu ja turvallisuusyhteistyö siten, että Suomi edellyttää Irakin ottavan oman maansa kansalaiset takaisin kielteisen turvapaikkapäätöksen synnyttyä. Euroopan unionin suuret maat on tärkeää saada mukaan ongelman ratkaisemiseen. Toimiva ja tehokas palautusjärjestelmä Irakin kanssa on välttämätön.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo edistää turvapaikanhakijoiden palautussopimuksen solmimista Irakin kanssa,

onko Irakin kehitysavun ja/tai poliisi- ja poliisikoulutusyhteistyön jäädyttämistä harkittu, mikäli Irak ei suostu jatkossakaan vastaanottamaan oman maan kansalaisiaan,

mihin toimenpiteisiin Suomi aikoo EU:ssa ryhtyä, jotta suuret Irakia rahoittavat maat, kuten Ruotsi ja Saksa, saadaan mukaan kehitysavun ehdollisuuteen ja

Kirjallinen kysymys KK 265/2019 vp

miten lakia ja/tai toimintamalleja kehitetään, jotta kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet saadaan palautettua kotimaahansa nykyistä tehokkaammin?

Helsingissä 25.10.2019

Heikki Vestman kok
Pauli Kiuru kok